

Ανακαλώ τα χρόνια πριν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Τις εποχές της Δραχμής, της διολίσθησης, των τακτικών υποτιμήσεων. Ενίοτε και τα αναπολώ, εκτιμώντας ότι αυτά που αντιμετωπίζαμε τότε, ως μείζονα προβλήματα, δεν ήταν τίποτα σε σύγκριση με όσα ζοφερά συμβαίνουν τώρα.

Η περίφημη μεταπολίτευση κόμισε αισιοδοξία, για το μέλλον. Ξεκίνησε με νομιμοποίηση

κομμάτων που βρίσκονταν εκτός νομιμότητας για τριάντα σχεδόν χρόνια (Κ.Κ.Ε.), με διλήμματα (Καραμανλής ή τανκς). Συνεχίστηκε με ζωντανό κοινοβουλευτικό βίο, με ψυχροπολεμικά (Βυθίσατε το Χόρα), ή εμπνευσμένα συνθήματα (η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες).

Ακολουθώς, πίστεψε στην “Αλλαγή”. Ατυχώς δεν δικαιώθηκε. Αυτό που συνέβη ήταν ότι η εξουσία μοιράστηκε σε ένα νέο κομματικό μηχανισμό, πιο πεινασμένο, πιο ανεξέλεγκτο με μια αντιστοιχη ηγεσία. Η χρυσή ευκαιρία δόθηκε τον Οκτώβριο του '81, μα δαπανήθηκε τυρρανικά άνευ αντικρίσματος έως το τέλος της δεκαετίας. Εξαγοράσθηκε από την Ευρωπαϊκή προοπτική στην οποία τόσο εναντιωνόταν, όσο ήταν αντιπολίτευση και τόσο εκμεταλλεύτηκε όταν κυβέρνησε. Με συνθηματολογία επαναστατική αλλά συντηρητική πολιτική δαπάνησε πόρους, ληλάτησε ιδεολογίες και στηρίχτηκε σε ότι πολεμούσε.

Στη συνέχεια εκσυγχρονίστηκε, πέρασε τις συμπληγάδες του Μάαστριχτ, προφανώς αλλοίωσε στοιχεία ώστε να μπορέσει σαν πτωχός συγγενής να σταθεί μέσα στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Οραματίστηκε, μεγαλεία και τελετές, αλλά δεν περιορίστηκε σε κίτες παραστάσεις στο Παναθηναϊκό στάδιο, όπως η στρατιωτική δικτατορία. Επινόησε έτσι το πελώριο σφάλμα των Ολυμπιακών αγώνων. Σχεδόν ταυτόχρονα με την ανάθεση των αγώνων, απελευθερώθηκε το τραπεζικό σύστημα και άφθονο, φθινό δανεικό, χρήμα κατέκλυσε την αγορά. Κανείς δεν σκεφτόταν τότε, ότι η εισοδος στο πάρτυ ήταν δωρεάν, αλλά η έξοδος θα ήταν επώδυνα ακριβή. Το σκηνικό είχε στηθεί, αλλάζοντας γρήγορα όχι μόνον τα δεδομένα αλλά και τη συμπεριφορά του Έλληνα. Μια άμετρη ανάπτυξη κάλπαζε καθώς στηριζόταν στον δανεισμό και την κατανάλωση.

Ο τόπος άντεξε λίγα ακόμα χρόνια σε αυτήν πλαστή, δανεική ευμάρεια, όπου όλες οι μεταρρυθμίσεις έπαιρναν αναβολές και όταν είχε υποθηκευτεί το σύμπαν αυτής της χώρας, ξέσπασε η κρίση. Τυχαία ή επί τούτου, κάποτε ίσως μάθουμε, στο κρίσιμο χρονικό διάστημα, την κρίση διαχειρίστηκε ένα πολιτικός με οικογενειακές περγαμηνές, για αυτό εξ' άλλου έλαβε και την εντολή εξουσίας αλλά με δεδομένη αδυναμία αντίληψης. Αν ο ρόλος του ήταν προκαθορισμένος και εν γνώσει του, έπαιξε το ρόλο του ηλίθιου με επιτυχία. Αν όχι, απεδείχθη απών και ολίγος για να διατυπωθεί διακριτικά, αποφεύγοντας τις κορώνες περί προδοσίας κλπ.

Η διάδοχη κατάσταση, με τον ευφραδή ευτραφή στο κρίσιμο υπουργείο και τον διορισμένο στο τιμόνι της χώρας, καλλιέργησε εκθετικά το κλίμα φόβου και υποταγής. Βοήθησε επίσης και σε ένα εμφυλιακό κλίμα. Οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα ενάντια σε εκείνους του Δημοσίου, οι Ευρωπαϊστές ενάντια στους αντιμνημονιακούς, οι εργαζόμενοι απέναντι στους απολυμένους, οι νεόπτωχοι ενάντια στους νεόπλουτους.

Η έξοδος της Ελλάδας από την ευρωζώνη, η επιστροφή στη Δραχμή αναλύονται ως συντελεστές οικουμενικής καταστροφής, ενώ αντίθετα οι πράξεις τους χαρακτηρίζονται ως οι μόνες που μπορούν να βγάλουν τον τόπο από το αδιέξοδο. Πόση εμπιστοσύνη μπορεί να έχει ένας πολιτικά υγιής πολίτης, ότι τα δύο κόμματα εξουσίας που τον έφεραν στο Μνημόνιο, που τον βύθισαν στην απόγνωση θα τον τραβήξουν μακριά από αυτό το αδιέξοδο;

Το πρόβλημα μεγενθύνεται, από την απαξία στην οποία έχουν περιπέσει οι πολιτικοί μα και το ίδιο το πολίτευμα. Για αυτό ανθίζουν και τα άνθη της ακροδεξιάς. Η κατάρρευση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης μας δίνει ένα σχετικά πρόσφατο ιστορικό παράδειγμα, όσο και αν η Ελλάδα δεν είναι, ή δεν θα γίνει Γερμανία και φευ τανάπαλιν.

Αν γυρίσουμε το χρόνο, λίγο πίσω, οι συγκρίσεις είναι καταγιγιστικές. Από την μνημειώδη έξαρση λαϊκισμού: *“Τσοβόλα δώστα όλα”* που με άνεση εξεστόμισε ο “Μεγάλος” στο Περιστέρι τον Μάιο του '89, έως σήμερα μας χωρίζουν μόλις 23 χρόνια, αλλά ο δρόμος του ογκώδους, δυσκίνητου, αναποτελεσματικού και πανάκριβου κράτους είχε ανοίξει διάπλατα, ισοπεδωτικά. Ομοίως και η άμβλυση των ηθών, μετατρέποντας την πολιτική, σε ακροβασία ανάμεσα σε σωρεία σκανδάλων. Η όποια εμπιστοσύνη του πολίτη απέναντι στην πολιτεία είχε ανατραπεί και το παιχνίδι είχε χαθεί εκεί. Το τεράστιο κερδοσκοπικό τρुक του Χρηματιστηρίου και το χάος που δημιούργησε έκανε ίσως μεγαλύτερη ζημιά σε ηθικό παρά σε οικονομικό επίπεδο. Ο τόπος ζούσε μια πρωτοφανή σοβαροφανή δυτικοποίηση που σάρωνε τα πάντα στο διάβα της με ένα σύνολο από στρεβλά και κακομεταφρασμένα πρότυπα. Ισορροπίες ετών χάνονταν και ο χαρακτήρας του Έλληνα αλλοιωνόταν.

Όλα τα παραπάνω είναι ένας απολογισμός που καταγράφει το παρελθόν, χωρίς όμως να δίνει λύσεις για το σήμερα.

Σήμερα,

που στην ευρωπαϊκή Ελλάδα ένα λίτρο βενζίνης στοιχίζει σχεδόν επτακόσιες δραχμές, μια τυρόπιτα πεντακόσιες και μισό λίτρο νερού εκατονεβδομήντα,

που η μετάβαση μιας τετραμελούς οικογένειας σε ένα νησί του Αρχιπελάγους στοιχίζει λιγότερο από το ένα δέκατο πέμπτο της αξίας ενός αγροτεμαχίου στο ίδιο νησί προ 25ετίας,

που πολλοί έχουν αρκετά, αλλά οι περισσότεροι τα χρωστάνε,

που το κόστος κατοχής και χρήσης είναι μεγαλύτερο εμπόδιο από το κόστος αγοράς,

που ο πλούτος αυτής της χώρας υποθηκεύτηκε ήσυχα και μεθοδευμένα,

που το δίλημμα Ευρώπη ή χάος, κινείται τόσο διχαστικά στην κοινωνία όσο εκβιαστικά κυκλοφορεί και η απειλή της ακυβερνησίας μετά την 6η Μαΐου.

Σήμερα, που επιχειρείται η ανταλλαγή της πλήρους κατάρρευσης, των ταραχών, της πείνας και της εξαθλίωσης με την προοπτική της της συντεταγμένης πτώχευσης και του “συμμαζέματος”.

Η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας έφερε τα τελευταία 30 χρόνια μια τεχνητή ευμάρεια. Ταυτόχρονα αφαίρεσε ένα μεγάλο και πιθανότατα το πιο εκλεκτό τμήμα της Ελληνικής ταυτότητας. Στις μέρες μας κομίζει αδιέξοδα, ζητά το λογαριασμό και γεννά σε υγιείς πολίτες αναπάντητα ερωτήματα.

Διότι δεν είναι όλοι οι κάτοικοι αυτού του τόπου ανεπάγγελτα κομματόσκυλα, κομπιναδόροι, δωροδοκημένοι, τεμπέληδες, μιζαδόροι, τρωκτικά του δημόσιου χρήματος, κενοί, αμόρφωτοι, εγκληματίες και νεόπτωχοι, πια, λαιφσταϊλάδες. Υπάρχουν και έντιμοι, καθαροί, εργατικοί, ανήσυχοι, αγαθοί πολίτες, καλοί άνθρωποι και θέλω να αισιοδοξώ ότι είναι ακόμα οι περισσότεροι.